

A. Creëer een positief, veilig en rijk leerklimaat door ...

elk kind zich thuis te laten voelen in de klas.

- Geef kinderen de kans om hun lievelingsboeken mee te brengen naar de klas en in de boekenhoek te zetten. Geef hen de kans om hun boek te promoten voor andere kinderen.
- Geef kinderen die het nodig hebben, meer tijd om een leesopdracht voor te bereiden.
- Bevraag je kinderen over leesvoorkeuren, leesgedrag en hobby's.
- Verrijk leesactiviteiten met teksten rond inhouden die op een bepaald ogenblik sterk leven bij de leerlingen, bv. naar aanleiding van de actualiteit, een nieuwe trend, een voorval in de buurt.
- Roep ervaringen van kinderen op of laat hen nieuwe ervaringen opdoen door indien nodig voorbereidingsactiviteiten te doen.

elk kind te benaderen vanuit groeimogelijkheden.

- Ga in op het onbegrip van leerlingen als ze een tekst lezen/in een prentboek kijken. Maak van het onbegrip een leermoment.
- Fouten worden niet afgestraft. Fouten dienen als leermomenten waarop je feedback geeft.
- Zorg voor veel positieve bevestiging.

een rijk aanbod te doen op vlak van taal, spelletjes, teksten, ...

- Lees zelf veel voor en laat kinderen voorlezen/vertellen aan elkaar (zowel in kleuter als in lager onderwijs).
- Bied in het lager onderwijs veel mogelijkheden tot stillezen.
- Help leerlingen om een boek te kiezen door het hanteren van de vijfvingerregel.
- Werk met een schriftelijke neerslag (symbolen, picto's, een stappenplan...) ter ondersteuning van mondelinge interactie.
- Voorzie niet alleen in de leeshoek, maar ook in andere hoeken leesmateriaal voor de kleuters (bv. authentiek materiaal zoals tijdschriften en kranten of een kookboek in de huishoek, neerslag van informatie opgezocht op het internet of meegebracht van thuis (foto's, tekeningen, teksten) in de themahoek, luisterboeken in de computerhoek...)
- Zorg voor een rijk aanbod. Laat in de lagere school en de kleuterschool verschillende tekstsoorten lezen: informatieve teksten, verhalen,

tekstballonnen. Zorg dat elke tekstsoort in elk leerjaar aan bod komt.

- Een leeshoek in elke klas is een must. Zorg voor een rijk aanbod aan strips, informatieve boeken, sprookjes, tijdschriften, ... Orden boeken per thema, niet op niveau.
- Verander regelmatig de boeken die aanwezig zijn in je boekenhoek.

met alle kleuters/leerlingen te werken aan alle doelen van taal.

- Het is goed om leesplezier te stimuleren. Kinderen die veel lezen worden vaker geconfronteerd met schriftbeelden en kunnen zo werken aan hun spellingsvaardigheden.
- Reflecteer samen met kleuters/leerlingen over wat, waarom en hoe ze 'gelezen' hebben.
- Geef ook zwakkere lezers uitdagende leesteksten.

bewust om te gaan met taal in alle vakken en activiteiten.

- Je moet bewust (stil)leesmomenten in activiteiten met andere leerdoelstellingen dan leesvaardigheid integreren (bv. lezen van een instructie om een opdracht uit te voeren, nalezen van elkaars schrijfproducten, vertrekken van een krantenartikel voor een brainstorm rond een onderwerp...). Zo vergroot je de oefenkansen voor leesvaardigheid.
- Wees bewust doorheen de hele dag als leerkracht een lees- en schrijfmodel voor de kleuters en denk er regelmatig aan om je eigen lees- en schrijfgedrag te duiden.
- Integreer het werken aan ontluikende geletterdheid als bijkomend aandachtspunt in heel veel activiteiten, bv. gebruik maken van visuele geheugensteuntjes bij het inoefenen van een versje of gedichtje, hoeken verrijken met schriftelijke impulsen om activiteiten veelzijdiger en grondiger te beleven (bv. een getekend scenario van een bekend sprookje).

positief om te gaan met taalheterogeniteit.

- Voorzie boeken in de thuistaal van de kinderen.
- Kinderen met een thuistaal die niet het Nederlands is, mogen ook iets in hun eigen taal lezen.

B. Maak gebruik van betekenisvolle taken door...

te zorgen voor een motiverende taak.

- Zorg voor interessante opdrachten. (betrokkenheid, leefwereld)
- Zorg dat er voldoende uitdaging en leerpotentieel in de opdracht zit.
- Werk naar een concreet doel toe. Maak dit doel duidelijk.
- Laat kinderen experimenteren.
- Laat kinderen samenwerken.

het gebruik van taal in deze activiteit functioneel te maken.

- Zorg dat taal een middel is om een voor de kinderen interessant doel te bereiken.
- Zorg dat kinderen zowel kennis, vaardigheden als attitudes moeten inzetten en ontwikkelen.
- Werk aan relevante eindtermen.

kinderen aan te zetten tot interactie.

- Creëer kansen voor kinderen om samen te werken, informatie/ideeën/opinies uit te wisselen, te overleggen, ...
- Gebruik afwisselende werkvormen/groeperingsvormen.

taken te contextualiseren.

- Bouw verder op ervaringen en voorkennis van de kinderen.
- Bouw abstracte inzichten en bewerkingen op vanuit concrete ervaringen en voorbeelden.
- Pas abstracte inzichten opnieuw toe op concrete gevallen.

C. Ondersteun door ...

zelf in interactie te gaan met de kinderen.

- Reflecteer over je eigen interactiestijl.
 - Stel je zoveel mogelijk op als begeleider en minder als leider. (Doe mee met de kinderen. Ga mee aan tafel zitten....)
 - Wees alert voor wat kinderen zeggen en pik daar met je eigen taalaanbod op in.
 - Help kinderen door middel van bijvragen om zelf het probleem op te lossen (en niet de pap in de mond te geven, ...).
 - Help de kinderen verwoorden wat ze willen zeggen.
 - Speel zelf gedifferentieerd in op reacties en vragen van kinderen.
- Maak je taalaanbod toegankelijk.
 - Spreek in volledige en correcte zinnen.
 - Zorg voor een rijk en duidelijk taalaanbod.
 - Maak nieuwe taal concreet door ze te verbinden met:
 - een handeling, beweging, actie
 - een voorwerp
 - woorden die het kind al kent
 - ervaringen die het kind al opdeed in zijn/haar leefwereld
 - Onderhandel samen met het kind over de betekenis van woorden.
- Bevorder interactie door gesprekstechnieken toe te passen.
 - Blijf doorvragen.
 - Kaats terug wat kinderen zeggen.
 - Breid wat kinderen zeggen uit.
 - Stel vragen ter bevestiging.
 - Daag kinderen uit, lok hen uit hun 'tent'.
 - Denk na over de vragen die je stelt. Stel zeker voldoende open vragen.

- Geef constructieve feedback.
 - Richt je feedback vooral op de inhoud en minder op de vorm (correct taalgebruik).
 - Corrigeer het taalgebruik van kinderen eerder onrechtstreeks via je reacties (in plaats van rechtstreeks).
 - Richt je ondersteuning vooral op het proces. Reflecteer met de kinderen of laat kinderen onderling reflecteren over hun taalgebruik en over hoe ze de taak aanpakten.

- Ondersteun kinderen op verschillende punten bij een spreektaak:
 - Doel kennen en uitvoeren, bv. door samen een voorbeeld te maken
 - Afstemming publiek
 - Idee bedenken
 - Structuur/samenhang
 - Woordenschat/begrippen, bv. door ervaringen op te roepen
 - Tempo, gebaren, ...
 - Strategieën, bv. door de manier van aanpak te bespreken, voorkennis op te roepen, ...
 - Attitude
 - Zelfredzaamheid, bv. door te leren om hulp in te roepen van anderen

interactie tussen kinderen te stimuleren.

- Bied kinderen de kans om samen te werken en elkaar te ondersteunen.